

natam, ius parentum in filios secundum ipsas naturae leges. Accessoria sunt quae matrimonio accedunt, sine quibus ipsum esse potest, ut dos et quae dicuntur iura seu effectus tum civiles tum ecclesiastici, prout in alterutra societate vim habent (nam et in Ecclesia ii locum habent, cuiusmodi est e. g. quod bigami nequeant ordinari): huiusmodi sunt capacitas consequendi munia aut officia publica, ius quoddam determinatum patriae potestatis, ius proles ad hereditatem, participatio status et honoris parentum, facultas testandi etc. Horum enim honorum dispensatrix est potestas suprema societatis, ad quam ea spectant, et cum ea non sint essentialia matrimonio, opus non est ut ab ea potestate determinantur, cui subest essentia matrimonii. Imo cum pro diversa indole societatum civilium, alia et alia communicatio horum honorum possit convenire cuique societati, determinatio huiusmodi iurium et effectuum esse debet penes singulas civiles auctoritates.

II. Ut autem civilis auctoritas rite decernat de his conditionibus seu effectibus civilibus, opus haud est ut ipsa ius habeat ferendi leges circa ipsum vinculum matrimonii ac praescribendi formam pro valore ipsius contractus: sed sine hac potestate potest illa integre sibi constare. Ratio est, quia exercitium potestatis circa haec omnia ex sua natura supponit iam verum matrimonium existens; finis vero, propter quem haec potestas exercetur, non est ipsa intrinseca perfectio matrimonii, sed est extrinsecum bonum societatis, quod, suppositis quidem veris matrimoniis, potest tamen multipliciter ex illis obtineri: idcirco iuxta societatis indolem ac differentes conditiones, in quibus ea versatur, locus est diversis determinationibus huiusmodi effectuum, ut finis a societate intentus commodius obtineatur. Sic licet verum sit coniugium inter Principem et ancillam, potest tamen statui ut filius ex ea natus non succedat in regno: sic statui potest ut qui quarto quinto nubunt, a certis muneribus et honoribus reiiciantur, sicut Ecclesia reiicit secundo nubentes a sacris ordinibus. In his legibus statuendis non attingitur essentia matrimonii: nec, ut bono societatis consulatur, opus est statuere quod nullum sit coniugium inter has personas, sed satis est decernere quod matrimonia huiusmodi careant certis iuribus certosque effectus non producant. Et sane cum haec omnia sint accessoria matrimonii, ipsius esse iam constitutum per se supponunt; ideoque ut potestas aliqua circa ea plena exerceatur, exordiri exercitium suorum actuum potest a suppositione veri matrimonii. Cum itaque potestas circa huiusmodi accessoria plene valeat exerceri, supposita matrimonii essentia iam constituta, si aliunde probetur Christum subduxisse matrimonii christiani vinculum a potestate civili ipsumque soli potestati religiosae,

quae nunc non est nisi ecclesiastica, vindicasse; consequens erit quod auctoritati civili non sit reliqua nisi potestas decernendi circa iura civilia effectusque civiles, supposita veritate matrimonii secundum Ecclesiae leges. Itaque in his iuribus et effectibus civilibus determinandis se habet auctoritas civilis ad auctoritatem religiosam, sicut se haberet in statu purae naturae ad ius naturale: quemadmodum scilicet non repugnat quod ea potestas supponat ius naturae circa essentiam matrimonii nec postulatur ut eadem potestas valeat efficere valida coniugia, quae reprobantur ius naturae, ita non exigitur ut ipsa valeat contra ius altioris auctoritatis decernere quod aliqua matrimonia valida sint aut invalida.

Habita igitur ratione boni civilis licet Principi negare iura aut bona civilia quibusdam per se validis matrimoniis. Iniquissimum tamen ac turpissimum foret bona civilia aequo invalido matrimonio seu concubinato ac valido asserere.

THESIS XXXII.

Ecclesia sola ponere potest impedimenta matrimonium Christianum dirimentia: h. e. potestas civilis nullum ius insitum sibi habet statuendi impedimenta dirimentia, quae afficiant ipsum vinculum matrimonii Christiani.

I. Loquimur de iis impedimentis, quae prohibent ne vinculum existat. Cum sermo est de iure potestatis civilis intelligitur ius ipsum proprium ex eius natura dimanans. Probamus primum rem ita esse, scilicet Ecclesiam solam habere hoc ius. Doctrinam Catholicam proposuit Pius VI Brevi 16 Sept. 1788 ad Episcopum Motulensem, qui, accepta a rege delegatione in gradu appellationis a iudicio Episcopi neapolitani in causa matrimoniali, sententiam tulit et declaraverat leges Ecclesiae et Sanctae Sedis vim habituras fuisse nullam, nisi « postquam codex Gregorianus in universas Catholici Orbis provincias pervagatus fuerat, civilis auctoritas adiuncta esset, tacita tantum consensione summarum potestatum, quarum erat leges de nuptiis dicere. » Scopus praecipuus Brevis est institutio in doctrina. « Accipe nunc. V. F. paternam illius vocem, qui, ut probe nosti, cum miseratione divina in Cathedra Petri sedeat, ius habet suprema Christi ipsius auctoritate collatum docendi et confirmandi: ita enim comparati animo sumus, ut et amanter tecum agere teque benigne commonefacere velimus, quo errorem inspicias, in quem es misere prolapsus, atque illum quam primum corrigere in animum inducas. » Porro ita loquitur: « Dogma est fidei ut matrimonium quod

ante adventum Christi nihil aliud erat nisi indissolubilis quidam contractus, illud post Christi adventum evaserit unum ex septem legis Evangelicae Sacramentis... Hinc fit ut *ad solam* Ecclesiam cui tota de Sacramentis est cura concredita, ius omne ac potestas pertineat suam adsignandi formam huic contractui ad sublimiorem Sacramenti dignitatem evecto ac proinde de matrimoniorum validitate aut invaliditate sententiam ferre », quod quidem confirmat auctoritate can. 12. Trid. cuius verba ita interpretanda esse docet ut « *omnes causas comprehendat et complectatur,...* eaeque omnes ad iudices Ecclesiasticos *unice* spectare debeant. » Tum ait « Hoc ius (nempe leges dicendi de nuptiis) qua late patet Orbis Catholicus in *sola* Ecclesia residet universum. » Tum poenas illi indigitans quibus obnoxium se fecit, provocat primum ad canonem 12. Trid. « quo omnes illi anathemati subiiciuntur, qui causas matrimoniales negant pertinere ad Ecclesiam et ecclesiasticos iudices: quo quidem canone certum est non eos modo comprehendere qui docent esse summarum potestatum huius seculi leges de nuptiis dicere sed eos quoque qui factis hoc ipsum confirmant quique auctoritatem nanciscuntur a laica potestate et qui causas nullitatis matrimonii tanquam regii delegati definiunt. » Quare huius veritatis declaratio spectat ad substantiam Pontificii Brevis sive cum docet sive cum deinde poenas decernit. Pius autem VIII Enciclica *Traditi humilitati* ad omnes Patriarchas, Primate etc. 24 Maii 1829 praecipit ut « non humana tantum lege sed et divina regi matrimonium debere, ac non terrenis sed sacris rebus ipsum accensendum esse, ideoque Ecclesiae omnino subiici, Christianus populus accurate edoceatur. » Sive spectato contextu (rem esse sacram, Ecclesiae omnino subiici) sive collata doctrina Pii VI, liquet priora verba Pii VIII hunc tantum sensum fundere: matrimonium Christianum debere regi ea lege quae non sit tantum humana sed et divina, cuiusmodi sola est lex ecclesiastica. Satis ergo aperte Romani Pontifices sententiam suam proposuerunt fungentes munere doctoris et Pastoris omnium Christianorum: loquitur enim Pius VI ex iure sibi in Petro a Christo collato docendi et confirmandi, quod est ius primatus, ius magisterii universalis: quod quidem ius non est opus ut erga omnes simul exerceatur, sed et erga singulos exerceri potest et debet, ii nempe confirmandi sunt qui confirmatione indigent: neque auctoritas huius magisterii pendet ab iis, ad quos dicitur, sed a persona vel dignitate personae, a qua procedit. Doctrinam autem fidei tradit tanquam intime connexam cum definitione Conc. Trid. quam authentice interpretatur. Quamvis autem idem Pius VI paucis ante annis h. c. 1780 in epist. ad Archiep. Mecliniensem dixerit se non damnare absolute eos *Doctores Catholicos* qui asseruerant principem posse adiun-

gere impedimenta ad reddendam inefficacem et tollendam materiam aptam sacramento: id tamen non impedit quominus auctoritate Apostolici sui magisterii *doctrinam Catholicam* postea proposuerit. Haec autem doctrina a S. Sede tam disserte proposita probatur evidenter.

II. Sane 1) Canon est Tridentinus 12 Sess. XXIV. *Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos: A. S.* Porro a) legitima interpretatio huius Canonis est ut omnes causae matrimoniales comprehendantur eaeque omnes ad solos iudices ecclesiasticos spectent. Etenim primo ea est authentica interpretatio supremi legislatoris; sic enim esse interpretanda statuit Pius VI in Brevis citato. Deinde probatur ratione. Et quidem *omnes* causas comprehendere patet. Nam dictio illa indefinita *causas matrimoniales* in verbis *si quis dixerit causas matrimoniales, etc.* (1) uno modo ex his explicari potest; nempe vel *si quis dixerit aliquam causam non spectare etc.*, vel *si quis dixerit omnes causas non spectare etc.*, vel *si quis dixerit non omnes causas spectare, etc.* Atqui si primo modo accipias, consequens est ergo veritas contradictoriae, h. e. *omnes causae spectant*. Si secundo modo; falsa est ergo haec propositio: *omnes causae matrimoniales non spectant ad iudices ecclesiasticos*: iam vero huius contradictoria est: *aliqua causa spectat etc.*; contraria vero *omnes causae spectant*. Utra vero censenda foret definita? An tantum contradictoria? Sed quaenam est haec aliqua causa? Et cum id ignoretur, quid valeret pro praxi hic canon? Tum solentne ita legislatores loqui, cum alicuius rei arbitrium sibi tantum vindicare volunt, ut terminis indefinitis utantur? Dicenda ergo foret et in hac secunda hypothesi stabilita ea propositio: *omnes causae spectant etc.* Si tertio modo sumas, damnatur propositio, *non omnes causae spectant*, cuius contradictoria est: *omnes causae spectant*. Ergo reapse « verba canonis ita generalia sunt, omnes ut causas comprehendant » (Pius VI. l. c.). Praeterea ratio cur hae causae spectent ad Ecclesiam est ex mente Concilii, interprete Pio VI, quia matrimonium est sacramentum nec alia ratio assignari potest: atqui ea valet pro omnibus causis: ergo. Atqui si *omnes* causae ad iudices ecclesiasticos spectant, ergo *unice* ad eos spectant. Nam si aliquae saltem spectarent etiam ad tribunal Principis, hae vel spectarent independenter ab Ecclesia vel dependenter: si primum, falsum esset quod omnes ad Ecclesiam spectarent; si alterum, tum haec non est hypothesis adversariorum, tum semper verum foret ad solos iudices ecclesiasticos eas causas spectare, quippe

(1) Adverte propositionem indefinitam per se aequivalere propositioni universali.

a quibus omnis potestas derivaretur. Iam vero *b)* ex hoc consequitur penes solam Ecclesiam esse nativo iure potestatem ponendi impedimenta dirimentia matrimonium Christianum. Est enim eadem potestas, quae causas contractuum cognoscit et quae iisdem formam praescribit, potestas supremi Legislatoris in societate, quae unica est. Ergo.

2° Tridentinum de cr. De Reform. Matr. ait « dubitandum non est clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata et vera esse matrimonia quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, et proinde iure damnandi sunt illi, ut eos S. Synodus anathemate damnat, qui ea vera et rata esse negant. » Haec agitur de iure, *rata sunt matrimonia si ea Ecclesia non irritat*; agitur de veritate, *damnantur enim qui id negant*. Stabilitur ergo dogma Fidei. Hoc autem semper et ubique verum fuit et erit et numquam falsum esse potest. At possit esse falsum, si principibus quoque competeret potestas statuendi impedimenta dirimentia: his enim statutis, nec verum nec ratum esset matrimonium, quamvis Ecclesia illud non irritasset.

3) Si ius proprium competit potestati civili statuendi impedimenta pro matrimoniis subditorum christianorum, ius illud est independentens sicut ipsa potestas civilis, independentens inquam in suo ordine, ita ut pro matrimonio christiano, prout est (ut dicitur) contractus civilis, valeat potestas civilis independenter statuere impedimenta, quemadmodum potest independenter Ecclesia constituere impedimenta pro eodem matrimonio, prout est Sacramentum. Habermus ergo duplicem potestatem independentem circa idem, sub diverso quidem respectu, ita tamen ut eadem numero res utrique pariter potestati subsit. Iam vero repugnat, ut pro iisdem subiectis hominibus idem contractus duabus potestatibus diversis independentibus subsit; subest autem certe matrimonium christianum auctoritati independenti Ecclesiae: ergo nequit pariter subesse potestati civili. Sane si utraque potestas, ecclesiastica et civilis, potest statuere formam pro valore actus, utraque poterit ratum habere quod altera irritat, et irritare quod altera ratum habet. Scilicet pro iisdem hominibus res eadem simul erit licita et non licita, valida et non valida, quo nihil absurdius in societate. Nec recurrendum est ad aliquod foedus quod duae potestates amice ineant: nam vel necessarium est hoc foedus ita ut ambo potestates ad illud ineundum teneantur, vel non est necessarium. Si non est necessarium, frustra supponitur; quia potest certe non esse, et quia semper potest ex naturis rerum illud consequi ut idem iisdem personis, eo foedere posito, sit licitum simul et illicitum. Si vero foedus illud est necessarium quoniam in hac hypothesi altera potestas concursu alterius indigeret, neutra

esset potestas independentens in ordine suo circa illud idem obiectum, quemadmodum certe est Ecclesia, ut probavimus (Th. XXX.) et de potestate civili contendunt adversarii. Itaque si potestas civilis ius independentens habet statuendi impedimenta valori contractus coniugalis, hoc erit ex rerum naturis consequens, ut nihil sit certum in societate, ut subditi legibus contradictoriis regantur; h. e. nulla sit lex et nulla potestas. Et sane ex Bulla *Auctorem Fidei* constat n. 60 sententiam, « quae potestati civili ius attribuit sive abolendi sive restringendi impedimenta Ecclesiae auctoritate constituta vel comprobata », esse « libertatis ac potestatis Ecclesiae subversivam, Tridentino contrariam, ex haereticali supra damnato principio (quod Ecclesia iure proprio non possit impedimenta dirimentia constituere) profecta. » Atqui si princeps habet potestatem independentem statuendi impedimenta dirimentia, reapse potest abolere impedimenta ab Ecclesia statuta; potest enim praescribere formam pro valore actus eamque formam stabilire, quam Ecclesia irritavit: quo posito impedimentum ab Ecclesia statutum nullum esset. Ergo cum potestate propria Ecclesiae nequit simul esse potestas propria principatus civilis.

III. Ait quidam vir doctus affirmari a pluribus theologis quod nequeat eadem res subesse duplici potestati independenti, id vero nec probatum esse, nec unquam probatum iri. Cui reponere licet id quidem ab eo affirmari, at sine ulla ratione, imo contra omnem rationem. Agitur enim de duabus potestatibus socialibus, quae eandem numero rem respiciant pro iisdem personis subditis. Porro evidens est in hac hypothesi duplicis potestatis independentis, subditum utrique posse obligari simul duabus legibus contradictoriis, ideoque obligari et non obligari, eandem ipsius actionem posse simul esse bonam et malam, validam et invalidam: quod omnes profecto dabunt repugnare: ergo.

Quaeres: nonne fieri posset haec hypothesi quod potestas civilis ius proprium habeat statuendi impedimenta matrimonii subditorum christianorum, sit tamen ius subordinatum auctoritati Ecclesiae, quemadmodum se habet ius coercendi malos poenis corporalibus, quod potestati civili proprie competit (etsi non soli), cuius exercitium Ecclesia praecipere potest in sui favorem?

Respondeo fieri non posse hanc hypothesim. Hoc enim alterum ius potestatis civilis non nisi indirecte subest potestati Ecclesiae, unde exerceri potest sine consensu Ecclesiae, atque habet materiam propriam, quae non spectat ad Ecclesiam. Atqui ius illud statuendi impedimenta matrimonii christiani numquam profecto exerceri posset sine consensu Ecclesiae nec haberet aliquam materiam propriam

quae ad Ecclesiam non spectet, cum contractus matrimonialis christianorum sit sacramentum.

IV. Quare Ecclesia numquam probavit potestatem hanc in principibus et nihil valere censuit leges civiles constituentes impedimenta dirimentia vinculum, ut testatur Benedictus XIV in litteris ad Cardinalem Eboracensem; quod et Urbanus VIII (Cf. l. infer. cit.) ac Pius VIII (in litteris datis ad Napoleonem die 27 Junii an. 1805) ostenderunt in quaestione matrimonii initi sine consensu parentum, quem lex civilis exposcere dicebatur, tum Gregorius Magnus, qui coniugia consobrinorum a lege terrena permissa reprobavit. Praeterea ex allatis monumentis historicis in Th. XXIX constat in causis matrimonialibus Imperatorum aut Regum, cum ageretur de impedimentis quoque lege positiva statutis, nullam auctoritatem sibi vindicasse illos, omnem vero auctoritatem sibi asseruisse Ecclesiam tum in dispensando a legibus, tum in sententiis ferendis: atqui id fieri non potuisset, si olim fuisset creditum penes principes etiam seculares esse potestatem eamque independentem statuendi impedimenta.

V. Ratio autem intrinseca huius rei ea est quam Pius VI l. c. docet « Hae causae matrimoniales non alia ratione pertinent ad unum Ecclesiae iudicium, nisi quia contractus matrimonialis est vere et proprie unum ex septem legis Evangelicae Sacramentis. » Quae quidem ratio explianda parumper est.

Itaque potestas suprema civilis est in suo ordine independens: ordo autem ipsius est ordo naturalis. Si cultus Dei et religio esset naturalis, ad eum potestas civilis se extenderet, idemque esset rex et pontifex. Sed divina institutione ordinis supernaturalis et ecclesiastici ordinis sacerdotalis, cui commissa est ordinatio hominum in finem supernaturalem et cura rerum supernaturalium atque sacrarum, iure divino factum est ut quae ad religionem et cultum Dei pertinent in societate Christiana, subducerentur prorsus a potestate regum aut principum et ad potestatem Ecclesiae pertinerent, principibus autem munus et officium incumberet obsequendi Ecclesiae, defendendi ecclesiasticas leges earumque executionem urgendi cohibendo contumaces. Neque aliqua iniuria illata est principibus christianis, si eis iura sacrorum sunt sublata; Deus est enim qui sic disposuit, idque oeconomiae intrinsece supernaturalis et universalis exigebat indoles. Quare hac oeconomia statuta, ordo in quo versatur potestas civilis, prout est potestas regens independens, est ordo tantum naturalis, sive circa ea tantum versari potest quae sunt *pure* naturalia. Nam eae res naturae quae sunt supernaturales quoque, praesertim si intrinsece et essentialiter sint tales, eae iure divino spectant ad potestatem Ecclesiae, cui certe iura omnia rerum supernaturalium commissa sunt:

res vero supernaturales non sunt nisi res naturae intrinsece elevatae ad ordinem altiorem (cf. Praenot. n. II.) nempe divinum.

Quocirca civilis potestas in societate Christianorum non potest iure proprio independenti in id omne quod est utile societati; quid enim utilius societati religione, cultu Dei, Fide, Sacramentis, Sacrificio? Sed potest *in id quod est utile et est naturale*; cetera enim Deus pro suo arbitrio melioribus administratoribus et sanctioribus commisit. Imo neque eadem potest iure proprio independenti in id omne, quod est necessarium societati; quid enim huic magis necessarium religione? at quidquid ad eam spectat in societate Christiana subest potestati Ecclesiae.

Scilicet advertendum est quod homines in societate civili existentes ordinantur immediate ad aliquam felicitatem temporalem, iidemque ordinati sunt ad aliam felicitatem in altera vita, quae felicitas comparata ad priorem habet rationem finis, et est in praesenti providentiae ordine intrinsece supernaturalis. Sub priori respectu homines sunt simpliciter cives, sub altero sunt religiosi. Porro religio sive cultus Dei, quo homines ordinantur in ultimum finem, qui est Deus, confert quidem maxime ad felicitatem quoque temporalem, sed non ut purum medium ipsi subordinatum, sed ut causa excellens, a qua hic quoque effectus natus est oriri: eademque necessaria est societati civili, quia nisi homines recte ordinentur in Deum neque poterunt secum ipsis rite coordinari: perversio enim a fine tollit etiam ordinem circa media. Si autem finis ultimus hominis ideoque et religio esset pure naturalis, cum nullus alius esset inter homines a Deo institutus, qui cultum Dei regeret, et huiusmodi regimen cultus naturalis non excederet vim potestatis supremae civilis, oporteret vero aliquem esse qui socialem cultum regeret; ad potestatem civilem auctoritas quoque religiosa spectaret, idemque esset rex et pontifex. Attamen et in hac hypothese necesse est aliquam adhibere distinctionem, quam non pauci immerito praetereunt. Esset quidem necessarium ut aliquis existeret instructus potestate religiosa; sed non esset necesse ut haec potestas committeretur a societate illi eidem, cui demandata foret potestas civilis. Etiam si vero unus esset simul rex et pontifex, adhuc tamen distinguerentur formaliter hae duae potestates, ita ut quae ille decerneret in bonum religionis, non ab eo procederent prout est rex, sed prout est pontifex. Quae quidem distinctio non est inutilis; significat enim exercitium potestatis religiosae non esse aliquam functionem potestatis civilis, cui subordinetur, quod quidem repugnat; nam et in ordine naturae bonum religionis cultusque divini se debet habere ut finis ad bonum civile. Ideoque in hac hypothese aucto-